

KAPITEL 2

Att göra en riskanalys

STEG FÖR STEG...

För att få en tydlig bild av hur en riskanalys kan genomföras i praktiken, vill vi att du läser berättelsen om Ekudden. Berättelsen visar hur personalen på Ekuddens äldreboende gör en riskanalys för att förbättra måltiden för de äldre. Därefter kommer vi steg för steg att visa hur en riskanalys går till med Ekudden som exempel.

Ekuddens riskanalys av måltidssituationen

På Ekuddens äldreboende har flera av de äldre personerna gått ner i vikt den senaste tiden. Många har ett BMI mellan 20 och 21 vilket tyder på risk för undernäring om man är över 70 år gammal. Vid flera tillfällen har anhöriga uttryckt sin oro då deras närstående har börjat äta sämre och minskat i vikt. Med tiden har det blivit tydligt för all personal att något måste förändras på Ekudden, så att den negativa trenden med viktnedgång kan hävas.

Förberedelser – formulera uppdraget och utse analysteam

Mirjam som är verksamhetschef på Ekudden beslutar att det ska göras en riskanalys för att hitta orsakerna till att så många äldre minskar i vikt. Hon utser Helen, som är sjuksköterka vid äldreboendet, till riskanalysledare. Tre undersköterskor och en arbetsterapeut ingår också i riskanalysteamet. Även Mirjam kommer att finnas med i arbetet. Tillsammans ska teamet se över måltids-situationen och ta fram förslag på förändringar för att förbättra matintaget hos de äldre.

Genomförande av riskanalysen

Vid det första mötet presenterar Helen uppdraget för teamet och förklarar hur de ska gå tillväga för att genomföra riskanalysen. Hon har gjort ett första utkast som visar arbetsgången vid måltidssituationen. Teamet ritar upp hur arbetsgången ser ut för de olika arbetsmomenten. När de enats om sin beskrivning av arbetsgången överför riskanalysledaren *delprocesser* och *aktiviteter* till riskanalysschemat.

Med den genomgången som stöd kan teamet tillsammans identifiera de områden som kan förbättras. Måltidsmiljön, matens energi- och näringsinnehåll, mellanmål och kosttillskott är några av de viktiga faktorerna som påverkar de äldres matintag och därmed kroppsvikt och BMI.

Identifiera risker

Vid det andra mötet får var och en i teamet skriva ner på post-it-lappar de risker som de upplever när det gäller måltidssituationens aktivitet. Tillsammans enas teamet om vilka risker som ska skrivas in i riskanalysschemat. Därefter börjar teamet värdera riskerna.

En av aktiviteterna som teamet ser störst risk med är att de äldre inte orkar eller vill äta mellanmål. Detta kan leda till att de äldre går ner i vikt, får försämrad hälsa och drabbas av undernäring. Teamet ser risken som betydande samt att det sker mycket ofta vilket ger aktiviteten *mellanmål* hög riskpoäng. Därför ska teamet fortsätta analysera varför de äldre inte orkar eller vill äta mellanmål.

Ta reda på orsaker

Vid det tredje mötet ritar teamet upp ett orsak-verkan-diagram för att besvara frågan: *Varför orkar eller vill de äldre inte äta mellanmål?* De kommer fram till att mellanmålen är för enformiga och inte individanpassats, ett vanligt mellanmål kan vara kaffe och småkakor. Dessutom serveras lunch och middag för tätt. Teamet fortsätter att fråga *varför* utifrån dessa orsaker.

Genom att ställa sig de till synes ganska enkla frågorna, kan teamet se de olika orsakerna till att många äldre har drabbats av viktnedgång. Bland annat saknas recept på bra mellanmål och personalen är inte van att göra varierande mellanmål. Dessutom saknas kunskap om betydelsen av att äta regelbundet. Dessa orsaker ser teamet som bakomliggande till att många äldre har gått ned i vikt.

Åtgärder och uppföljning

Vid det fjärde mötet skriver teamet ner förslag på åtgärder och uppföljning. De kommer bland annat överens om följande förslag:

- Alla äldre ska få individanpassade måltider utspridda över dygnet, samt erbjudas mellanmål minst tre gånger per dag.
- Näringsdrycker ska erbjudas som extra mellanmål vid behov.
- Kostansvarig tar fram enkla recept på näringsrika mellanmål, bland annat hemgjorda smoothies.
- Dietist utbildar all personal i kost och nutrition.

Som uppföljning av åtgärderna föreslår analysteamet att:

- Den äldres genomförandeplan jämförs med ordinationer och journalanteckningar. Kroppsvikt tas återkommande utifrån behov varje vecka eller varje månad.
- Recept på näringsrika mellanmål sätts in i verksamhetens rutinpärm.
- Utbildning i kost och nutrition följs upp av chef vid kvalitetsmöte och medarbetarsamtal.

Avslutande arbete – beslut och rapport

Chefen beslutar att föreslagna åtgärder ska genomföras.

Vid uppföljning om en månad ska:

- Måltiderna vara individanpassade och utspridda över dygnet.
- All personal ska ha tillagat minst ett näringsrikt mellanmål.

Efter sex månader:

- Ska varje äldres viktkurva följas upp.
- Ska utbildningen i kost och nutrition utvärderas.
- Ska insatserna för mellanmål utvärderas.

Vid nästa arbetsplatsträff kommer all personal att bli informerad om riskanalysens resultat och Mirjam kommer att informera de äldre och anhöriga som har haft synpunkter.

Chefen skriver en handlingsplan för åtgärderna och en slutrapport för riskanalys. Rapporten används i kommande kvalitetsarbete i att förbättra måltider och att genomföra riskanalyser.

Risikanalys i tre delar

Metoden för riskanalys består av flera delar. Nedan ser du en övergripande beskrivning av dem. En riskanalys kan mycket väl göras lokalt för en avdelning på ett äldreboende eller ett hemtjänstdistrikt. Det kan bli aktuellt när en förändring planeras, när risker har framkommit eller löpande för att kvalitetssäkra olika delar av verksamheten.

Risikanalysen delas in enligt följande:

FÖRBEREDELSE

- Formulera uppdraget
- Utse analysteam

Chefen ansvarar för förberedelsearbetet

GENOMFÖRANDE AV RISKANALYSEN

Sker i 5 steg

- 1 Beskriv arbetsgången/processen för området
- 2 Fyll i ett riskanalysschema
- 3 Kartlägg och bedöm risker
- 4 Sök bakomliggande orsaker
- 5 Föreslå åtgärder och uppföljning

Analysledaren och analysteamet ansvarar för genomförandet av riskanalysen.

AVSLUTANDE ARBETE

- Beslut om åtgärder och uppföljning
- Skriv rapport

Berörd chef ansvarar för det avslutande arbetet, det vill säga beslutar om vilka förändringar som ska genomföras utifrån resultatet av riskanalysen och samlar arbetet i en rapport.

FÖRBEREDELSE

Formulera uppdraget

Det är viktigt att bestämma avgränsningarna för riskanalysen redan i förberedelserna. Ett alltför stort område medför att analysen blir svår att hantera, kräver mer resurser och drar ut på tiden. Ett sätt är att dela in det som ska analyseras i flera uppdrag. I uppdraget ska det klart och tydligt framgå varför analysen ska göras och vilka som ska arbeta med uppgiften, det vill säga hur analysteamet ska se ut.

En uppdragsbeskrivning bör innehålla följande delar:

- Uppgift om vem som beslutat om uppdraget och vem uppdraget ska redovisas för.
- Orsak till riskanalysen, som till exempel avvikelser och resultat från brukarundersökningar.
- Avgränsning av uppdraget, det vill säga vad som ska analyseras och vad som inte ska studeras.
- Förväntad resurs- och tidsåtgång. Exempelvis fyra möten samt förberedelsetid.
- Namn och yrkestitel på deltagare i analysteamet.

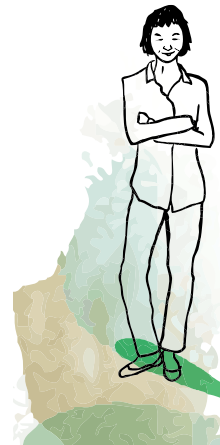
Utse ett analysteam

Medlemmarna i teamet ska ha goda kunskaper om den del av verksamheten som ska analyseras. Däremot behöver inte analysledaren ha detaljkunskaper om det specifika området, men ändå erfarenheter inom området. Analysledaren bör vara van att leda diskussioner och se till att alla kommer till tals.

Antal deltagare kan variera mellan tre och sju personer. För få deltagare kan innebära att riskerna inte blir belysta från alla håll och för många deltagare kan innebära att tiden inte räcker till eller att alla inte kommer till tals. Chefen bör delta men behöver inte vara analysledare. Analysledaren planerar analysteamets arbete.

TIPS TILL ANALYSLEDAREN

MÖTE 1

Analysledaren presenterar syftet med riskanalysen och orsakerna till att den ska göras. Var tydlig med avgränsningarna. Presentera deltagarna och orsaken till att var och en deltar. Gå igenom riskanalysmetoden och hur analysen ska gå till. Sätt upp tider för när de olika stegen i riskanalysen ska vara genomförda och vad som ska förberedas inför varje möte. Inför mötet ska analysledaren ha förberett ett förslag till *processbeskrivning* som teamet fortsätter att arbeta med steg 1, se sid 20. Därefter börjar teamet fylla i *riskanalysschemat* steg 2, se sid 21.

MÖTE 2

Teamet undersöker vilka risker som finns, värderar riskerna samt beslutar om vilka risker som ska analyseras vidare. Steg 3, se sid 23.

MÖTE 3

Teamet diskuterar vilka de *bakomliggande orsakerna* till riskerna kan vara och ritar upp ett *orsak-verkan-diagram*. Därefter beslutar teamet om vilka orsaker som är viktigast och möjliga att påverka. Steg 4, se sid 30.

MÖTE 4

Teamet beslutar om förslag till *åtgärd* och *uppföljning*. Steg 5, se sid 32.

GENOMFÖRANDE AV RISKANALYSEN

Steg 1. Beskriv arbetsgången/ processen för området

Det första steget för riskanalysteamet är att få en gemensam bild av vad som ska analyseras. Därför tar teamet fram en **processbeskrivning**, det vill säga en beskrivning av arbetsgången för området som ska analyseras. Om det redan finns en beskrivning av arbetsgången för området, det vill säga en processbeskrivning, så utgår ni från den.

För att kunna göra en bra beskrivning är det viktigt att både känna till hur kraven på arbetsgången och arbetsmomenten ser ut i lagar och arbetsinstruktioner samt hur arbetet i verksamheten går till i praktiken på boendet eller enheten.

PROCESSBESKRIVNINGEN

ska innehålla beskrivningar på flera nivåer:

HUVUDPROCESS – själva området som ska analyseras.

Delprocesser – olika delar av det område som ska analyseras.

Aktiviteter – de olika arbetsmomenten i varje delprocess.

Numrera processtegen. Det är viktigt att det är ordning och reda på alla delar i processschemat. Därför ska alla delprocesser med underliggande aktiviteter numreras. Det underlättar analysarbetet. Se exemplet i figur 1 på nästa sida.

Skriv in huvudprocess, delprocesser och aktiviteter i er processbeskrivning. Se figur 1 på nästa sida.

FIGUR 1 PROCESSBESKRIVNING: MÅLTIDSSITUATIONEN**PROCESSBESKRIVNING****HUVUDPROCESS: MÅLTIDSSITUATIONEN****DELPROCESS 1: PLANERING**

- Aktivitet 1:1 Genomförandeplan utifrån den äldres behov och önskemål.
- Aktivitet 1:2 Nutritionsbedömning och ADL-bedömning.
- Aktivitet 1:3 Kopia på genomförandeplan till chef och biståndshandläggare.

DELPROCESS 2: FÖRBEREDELSE

- Aktivitet 2:1 Den äldre väljer maträtter för veckan.
- Aktivitet 2:2 Ansvarig personal beställer mat.

DELPROCESS 3: MÅLTID

- Aktivitet 3:1 Individanpassning av mat och måltidssituation.
- Aktivitet 3:2 Huvudmåltider (frukost, lunch, middag).
- Aktivitet 3:3 Mellanmål.
- Aktivitet 3:4 Servering.

DELPROCESS 4: UPPFÖLJNING

- Aktivitet 4:1 Uppföljning av matintaget utifrån journal, ordination och genomförandeplan.

MALL FÖR PROCESSBESKRIVNING

Finns att ladda ner på www.nestorfou.se/riskanalys.

Se även Mallar, sid 57.

Steg 2. Fyll i ett riskanalysschema

Nästa steg är att föra över delprocesser och aktiviteter till ett riskanalysschema. Ett analysschema är ett viktigt verktyg och används för att ni på ett tydligt sätt ska se kopplingen mellan risker, bakomliggande orsaker och förslag på åtgärder. Riskanalysschemat kommer ni att fylla på succesivt under hela arbetet med riskanalysen. I figur 2 nedan ser du hur riskanalysschemat är uppbyggt. Skriv in alla delprocesser och aktiviteter i riskanalys-schemat.

FIGUR 2 EKUDDENS RISKANALYSSCHEMA

RISKANALYSSCHEMA HUVUDPROCESS: MÅLTIDSSITUATIONEN							
Delprocess Aktivitet	Risk för negativ konsekvens	Allvarlig- hets- grad	Sanno- likhets- grad	Risk- poäng	Bakom- liggande orsaker	Åtgärds- förslag	Förslag för uppföljning
DELPROCESS 1: PLANERING							
1.1 Genom- förandeplan utifrån den äldres behov och önskemål							
1.2 Nutritions- bedömning och ADL-bedömning							
1.3 Kopia på genomförande- plan till chef och bistånds- handläggare							

EKUDDENS RISKANALYSSCHEMA, FORTSÄTTNING

RISKANALYSSCHEMA HUVUDPROCESS: MÅLTIDSSITUATIONEN							
Delprocess Aktivitet	Risk för negativ konsekvens	Allvarlig- hets- grad	Sanno- likhets- grad	Risk- poäng	Bakom- liggande orsaker	Åtgärds- förslag	Förslag för upp- följning
DELPROCESS 2: FÖRBEREDELSE							
2.1 Den äldre väljer maträtter för veckan							
2.2. Ansvarig personal beställer mat							
DELPROCESS 3: MÅLTID							
3.1 Individanpass- ning av mat och måltidssituation							
3.2 Huvudmåltider (frukost, lunch, middag)							
3.3 Mellanmål							
3.4 Servering							
DELPROCESS 4: UPPFÖLJNING							
4.1 Uppföljning av matintaget utifrån journal, ordination och genom- förandeplan							

MALL FÖR RISKANALYSSCHEMA

Finns att ladda ner på www.nestorfou.se/riskanalys. Se även Mallar, sid 58.

Steg 3. Kartlägg och bedöm risker

A. Kartlägg riskerna

Nu börjar arbetet med att kartlägga och beskriva riskerna vid de olika aktiviteterna. Alla möjliga risker som är kopplade till varje aktivitet lyfts fram. Inga värderingar läggs på de olika förslagen. Gå till riskanalys-schemat och skriv in riskerna för respektive aktivitet. Se figur 3 nedan.

FIGUR 3 EKUDDENS BEDÖMNING AV RISK VID AKTIVITETEN MELLANMÅL

RISKANALYSSCHEMA HUVUDPROCESS: MÅLTIDSSITUATIONEN							
Del-process Aktivitet	Risk för negativ konsekvens	Allvarlighets-grad	Sannolikhets-grad	Risk-poäng	Bakomliggande orsaker	Åtgärds-förslag	Förslag för uppföljning
DELPROCESS 3: MÅLTID							
3.3 Mellanmål	De äldre vill inte äta mellanmål						

TIPS TILL ANALYSLEDAREN

Börja med att var och en skriver ner tänkbara risker. Skriv på post-it lappar under 5-10 minuter. Sätt upp lapparna och diskutera riskerna för respektive aktivitet. På det sättet uppmärksammar ni problemen från flera håll och alla får delta aktivt.

B. Bedöm hur allvarlig risken är

Nästa steg är att göra en värdering av hur allvarlig risken är. Figur 4 på nästa sida är en matris som visar hur ni kan göra bedömningen av hur allvarlig händelsen är om den uppstår. Du använder en skala från 1–4, där 4 står för hög allvarlighetsgrad, 3 för betydande, 2 för måttlig och 1 för mindre allvarlighetsgrad.

FIGUR 4 KONSEKVENSENS ALLVARLIGHETSGRAD

BESKRIVNING AV ALLVARLIGHETSGRAD	ALLVARLIGHETSGRAD
Stor negativ påverkan på hälsa och välbefinnande. Exempelvis brister som leder till att hälsa och välbefinnande hotas.	Hög (4)
Betydande negativ påverkan på hälsa och välbefinnande. Exempelvis brister som leder till omfattande obehag.	Betydande (3)
Måttlig negativ påverkan på hälsa och välbefinnande. Exempelvis brister som leder till obehag.	Måttlig (2)
Mindre negativ påverkan på hälsa och välbefinnande. Exempelvis brister som leder till mindre obehag.	Mindre (1)

Tabellen är inspirerad av Modell för risk- och händelseanalys. Systematiskt förbättringsarbete inom individ- och familjeomsorgen (SKL 2011), Risk och händelseanalys. Analysmetoder för att öka patientsäkerheten (Socialstyrelsen 2015).

Gå till riskanalysschemat och skriv in allvarlighetsgraden för aktuell risk. Se figur 5 nedan.

FIGUR 5 EKUDDENS BEDÖMNING AV RISKENS ALLVARLIGHETSGRAD

RISKANALYSSCHEMA HUVUDPROCESS: MÅLTIDSSITUATIONEN							
Del-process Aktivitet	Risk för negativ konsekvens	Allvarlighets-grad	Sannolikhets-grad	Risk-poäng	Bakomliggande orsaker	Åtgärds-förslag	Förslag för uppföljning
DELPROCESS 3: MÅLTID							
3.3 Mellanmål	De äldre vill inte äta mellanmål	(3) Påverkar vikt-nedgång och hälsa negativt Kan leda till undernäring					

C. Bedöm hur sannolik risken är

Nästa steg är att bedöma hur stor sannolikheten är för att händelsen verkligen ska inträffa. För detta använder du en särskild poängsättning. Figur 6 visar hur man tänker. Mycket stor sannolikhet ger till exempel 4 poäng, medan liten sannolikhet ger 1 poäng.

FIGUR 6 SANNOLIKHET FÖR ATT KONSEKVENSEN SKA INTRÄFFA

HUR OFTA DEN NEGATIVA KONSEKVENSEN SKER	SANNOLIKHETSGRAD
Kan inträffa dagligen eller vid en av tre tillfällen	Mycket stor (4)
Kan inträffa varje vecka eller vid en av tio tillfällen	Stor (3)
Kan inträffa varje månad	Liten (2)
Kan inträffa en gång per år	Mycket liten (1)

Tabellen är inspirerad av Modell för risk- och händelseanalys. Systematiskt förbättringsarbete inom individ- och familjeomsorgen (SKL 2011).

Gå till riskanalys-schemat och skriv in allvarlighetsgraden för aktuell risk. Se figur 7 nedan.

FIGUR 7 EKUDDENS BEDÖMNING AV RISKENS SANNOLIKHETSGRAD

RISKANALYSSCHEMA HUVUDPROCESS: MÅLTIDSSITUATIONEN							
Del-process Aktivitet	Risk för negativ konsekvens	Allvarlighetsgrad	Sannolikhetsgrad	Risk-poäng	Bakomliggande orsaker	Åtgärdsförslag	Förslag för uppföljning
DELPROCESS 3: MÅLTID							
3.3 Mellanmål	De äldre vill inte äta mellanmål	(3) Påverkar vikt-nedgång och hälsa negativt Kan leda till undernäring	(4) Kan ske varje dag vid någon av måltiderna				

D. Bedöm vilka risker som ska prioriteras

Nästa steg är att ta fram vilka risker som ska prioriteras i er analys. Det gör ni genom att ta fram en särskild riskpoäng för varje risk. De risker som får högst poäng bör ni ta itu med först. De med låg poäng kan ni kanske släppa helt.

Ni får fram riskpoängen genom att multiplicera värdet för allvarlighetsgrad med värdet för sannolikheten för att händelsen ska inträffa, exempelvis $4 \times 3 = 12$ i riskpoäng.

För att se hur ni bör prioritera kan ni jämföra riskpoängen med siffrorna i en särskild matris, se figur 8 här nedan.

FIGUR 8 MATRIS RISKPOÄNG

Sannolikhet för inträffade

	Allvarlighetsgrad			
	Mindre (1)	Måttlig (2)	Betydande (3)	Hög (4)
Mycket liten (1)	1	2	3	4
Liten (2)	2	4	6	8
Stor (3)	3	6	9	12
Mycket stor (4)	4	8	12	16

Matrisen är hämtad från Modell för risk- och händelseanalys. Systematiskt förbättringsarbete inom individ- och familjeomsorgen (SKL 2011).

Därefter ska ni besluta er för vilka risker ni ska fortsätta att analysera. Hur man gör den bedömningen kan variera. Det är klokt att inte fastna på ett enda siffervärde utan också utgå från egna bedömningar och erfarenheter. Allmänt kan ändå sägas att risker som skattas till 3 poäng eller mer bör analyseras vidare. Gå till riskanalys-schemat och skriv in riskpoäng och om ni ska fortsätta analysen eller inte. Se figur 9 nedan.

FIGUR 9 EKUDDENS BEDÖMNING OM VIDARE ANALYS

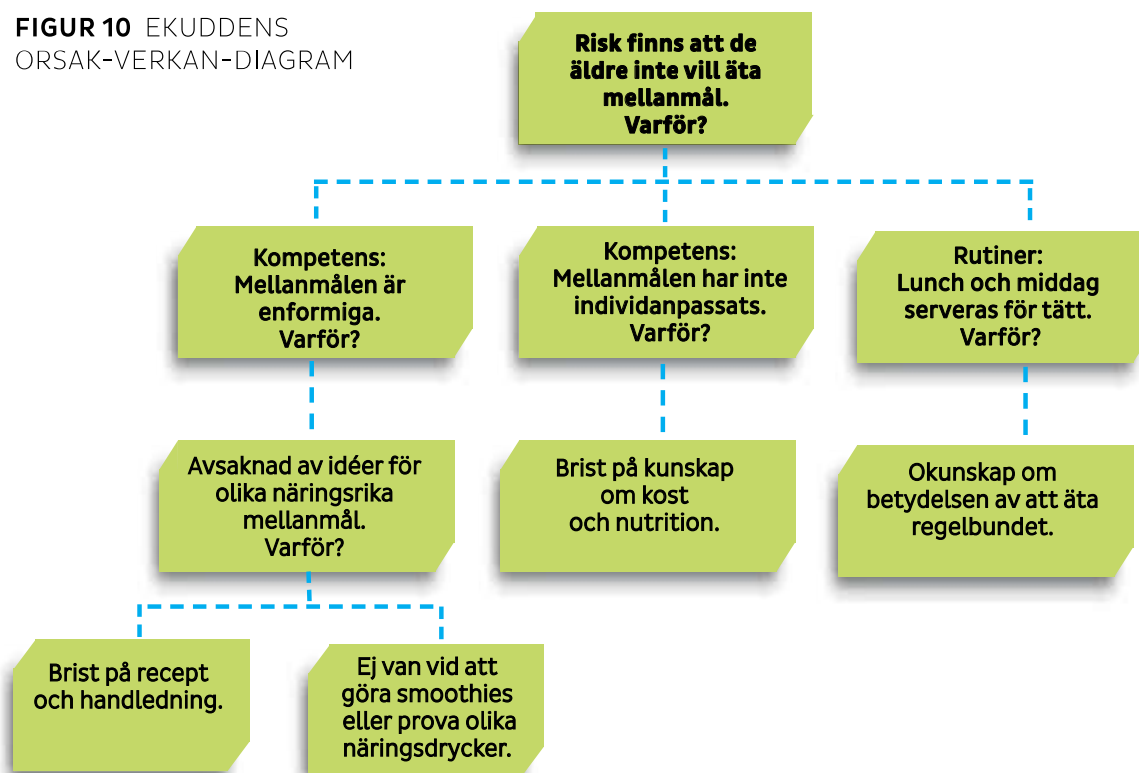
RISKANALYSSCHEMA HUVUDPROCESS: MÅLTIDSSITUATIONEN							
Delprocess Aktivitet	Risk för negativ konsekvens	Allvarlighetsgrad	Sannolikhetsgrad	Riskpoäng	Bakomliggande orsaker	Åtgärdsförslag	Förslag för uppföljning
DELPROCESS 3: MÅLTID							
3.3 Mellanmål	De äldre vill inte äta mellanmål	(3) Påverkar vikt-nedgång och hälsa negativt Kan leda till undernäring	(4) Kan ske varje dag vid någon av måltiderna	(12) Vidare analys			

Steg 4. Sök bakomliggande orsaker

Nästa steg är att försöka hitta de bakomliggande orsakerna till de risker ni prioriterat att analysera vidare.

För att hitta de bakomliggande orsakerna till risken undersöker ni varför denna risk finns på er arbetsplats. Ett sätt att hitta orsakerna är att göra ett orsak-verkan-diagram, se figur 10 nedan, där ni ställer er frågan *varför* tills några fler svar inte går att ge. Det kan underlätta att titta på orsaker som bristande kommunikation, kompetens, rutiner, arbetsmiljö och teknik. Ibland kan man behöva söka information från andra medarbetare utanför riskanalysteamet.

FIGUR 10 EKUDDENS
ORSAK-VERKAN-DIAGRAM

TIPS TILL ANALYSLEDAREN

Ett orsak-verkan-diagram kan ritas upp på White board eller papper. Mall för orsak-verkan-diagram finns att ladda ner på www.nestorfou.se/riskanalys. Se även Mallar, sid 59.

Gå till riskanalysschemat och skriv in de bakomliggande orsaker. Se figur 11 nedan.

FIGUR 11 EKUDDENS IDENTIFIERING AV BAKOMLIGGANDE ORSAKER

RISKANALYSSCHEMA HUVUDPROCESS: MÅLTIDSSITUATIONEN							
Del-process Aktivitet	Risk för negativ konsekvens	Allvarlighetsgrad	Sannolikhetsgrad	Riskpoäng	Bakomliggande orsaker	Åtgärdsförslag	Förslag för uppföljning
DELPROCESS 3: MÅLTID							
3.3 Mellanmål	De äldre vill inte äta mellanmål	(3) Påverkar viktning och hälsa negativt Kan leda till undernäring	(4) Kan ske varje dag vid någon av måltiderna	(12) Vidare analys	Brist på recept och handledning Ej van vid att göra smoothies eller prova olika näringsdrycker Brist på kunskap om kost och nutrition Okunskap om betydelsen av att äta regelbundet		

Steg 5. Föreslå åtgärder och uppföljning

Nästa steg är att ta fram lösningar. Tänk på att åtgärderna ska vara konkreta och möjliga att införa. Ställ er frågorna:

- Vilka åtgärder är möjliga att genomföra?
- Leder de till det vi vill?
- Försvinner verkligen riskerna om vi sätter in de här åtgärderna?
- Vilka resurser krävs för att genomföra åtgärderna?
- Hur kan vi följa upp resultatet?

Gå till riskanalysschemat och skriv in förslag på åtgärder respektive uppföljning. Se figur 12 nedan.

FIGUR 12 EKUDDENS FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER OCH UPPFÖLJNING

RISKANALYSSCHEMA HUVUDPROCESS: MÅLTIDSSITUATIONEN							
Del-process Aktivitet	Risk för negativ konsekvens.	Allvarlighetsgrad	Sannolikhetsgrad	Riskpoäng	Bakomliggande orsaker	Åtgärdsförslag	Förslag för uppföljning
DELPROCESS 3: MÅLTID							
3.3 Mellanmål	De äldre vill inte äta mellanmål	(3) Påverkar viktnedgång och hälsa negativt Kan leda till undernäring	(4) Kanske varje dag vid någon av måltiderna	(12) Vidare analys	Brist på recept och handledning Ej van vid att göra smoothies eller prova olika näringsdrycker Brist på kunskap om kost och nutrition Okunskap om betydelsen av att äta regelbundet	Alla äldre ska få individanpassade måltider utspridda över dygnet, samt erbjudas mellanmål minst tre gånger per dag Näringsdrycker ska erbjudas som extra mellanmål vid behov Kostansvarig tar fram enkla recept på näringsrika mellanmål, bland annat hemgjorda smoothies Dietist utbildar all personal i kost och nutrition	Den äldres genomförandeplan jämförs med ordinationer och journalanteckningar Kroppsvikt tas återkommande utifrån behov, varje vecka eller varje månad Recept på näringsrika mellanmål sätts in i verksamhetens rutinpärm Utbildning i kost och nutrition följs upp av chef vid kvalitetsmöte och medarbetarsamtal

AVSLUTANDE ARBETE

Besluta om åtgärder och uppföljning

Ledaren för analysteamet sammanställer materialet som teamet har tagit fram, det vill säga processbeskrivningen, riskanalys-schemat, orsak-verkan-diagram samt fakta som har legat till grund för analysen. Sammanställningen är det underlag som ansvarig chef behöver för att fatta beslut om vad som ska hända i nästa steg.

Som ansvarig chef beslutar du sedan om vilka åtgärder som ska genomföras; hur, när och av vem de ska genomföras och följas upp. Om föreslagna åtgärder inte ska genomföras bör orsakerna till detta beslut dokumenteras.

Skriv rapport

Ansvarig chef använder sammanställningen och skriver en rapport över riskanalysen. Rapporten kan se ut på olika sätt, men det bör alltid framgå:

Vem/vilka som har tagit initiativ till riskanalysen och hur uppdragsbeskrivningen ser ut

Det är viktigt att ta upp varför riskanalysen gjorts, aktuella styrdokument, tidsåtgång och resursåtgång, initieringsdatum och datum för start och avslut av riskanalysen.

Beslut, uppföljning och återkoppling

Här beskrivs vilka åtgärder som ska sättas in och hur de ska följas upp. Beskriv även hur riskanalysen ska återföras till enheten och övriga medarbetare där.

2

Deltagare i analysteamet och metod

Här ska det finnas med namn, yrkesfunktion och vem som ansvarat för vad i teamet. Beskrivning av vilka dokument och annat material som förekommit som faktaunderlag.

3

Resultat och beskrivning av åtgärder

Här görs en översiktlig redovisning och i resultatdelen presenteras processbeskrivningen, de identifierade och värderade riskerna, bakomliggande orsaker, förslag på åtgärder och uppföljning.

Det är bra om slutrapporten kan göras så enkel som möjligt så att analysteamets resonemang och förslag till åtgärder verkligen kan förstås av alla. Det material och de tabeller som sammanfattar teamets arbete kan finnas med som bilagor. Rapporten kan sedan användas som underlag vid andra förbättringsarbeten i verksamheten.

Mall för slutrapport finns att ladda ner på www.nestorfou.se/riskanalys. Se även Mallar, sid 60.

Här presenteras Ekuddens slutrapport för riskanalysen om måltidssituationen.

Slutrapport

Organisation

Ekuddens äldreboende

Datum rapport

14 augusti 2014

Område

Måltidssituationen

Start- och slutdatum

1 april-1 juni 2014

Sammanfattning

Då flera äldre har minskat i vikt och haft ett lågt BMI har en riskanalys gjorts för att identifiera orsakerna till detta. De övergripande målen är ökad kropps- vikt, individanpassade måltider samt införandet av flera mellanmål varje dag. Bristen på dagliga regelbundna mellanmål anses vara en stor orsak till låg aptit och risk för undernäring hos de äldre på Ekudden.

Åtgärdsförslag

1. Personalen ska få utbildning i kost och nutrition av dietist.
2. Kostansvarig får i uppgift att ta fram inspirerande recept på olika näringsrika mellanmål.
3. Personalen ska börja tillaga varierande mellanmål och smoothies.
4. Näringsdrycker ska erbjudas som extra mellanmål vid behov.
5. Huvudmåltiderna ska inte erbjudas för tätt.

Uppdrag och genomförande av riskanalysen

Riskanalysen initierades av verksamhetschefen på grund av den pågående viktnedgången för flertalet av de boende vid Ekuddens äldreboende. Underlag för genomförande av riskanalysen var rutiner och utdrag från journaler. Tidsåtgången bestod av fyra möten à 2 timmar för 5 personer, förberedelse-tid och avslutande arbete.

Riskanalysteamet

Helen Sjöblom, sjuksköterska och ledare i riskanalysteamet

Mitra Nobari, undersköterska

Daniel Johansson, undersköterska

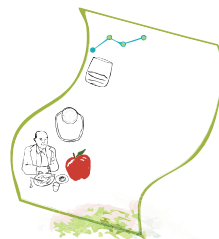
Marianne Grund, kostansvarig undersköterska

Alexander Cevic, arbetsterapeut

Resultat

Faktaunderlaget till riskanalysen utgjordes av avidentifierade händelser av viktnedgång, nutritionsbedömning av alla äldre samt en bedömning av de måltider som serveras på Ekudden.

Resultatet av riskanalysen visade att de äldre behöver äta fler mellanmål dagligen för att kunna motverka viktnedgång. Högriskpoäng gavs för "Risk för att den äldre inte orkar äta eller vill ha flera mellanmål varje dag". De bakomliggande orsakerna till denna risk är bland annat att mellanmålen som serverats på boendet har varit enformiga, huvudmåltiderna har serverats för tätt och personalen har haft brist på utbildning i kost och nutrition och dess inverkan på en god hälsa.

Forts.

Ekuddens slutrapport för riskanalysen om måltidssituationen.

Beslut och återkoppling

Verksamhetschefens beslut:

1. Huvudmåltider och mellanmål ska individanpassas utifrån den äldres behov och önskemål.
2. Uppföljning görs av genomförandeplaner efter en månad. De äldres viktkurvor följs. Vid bekräftad undernäring eller risk för undernäring ska vikten tas oftare, förslagsvis varje vecka.
3. Recept på goda och näringsrika mellanmål ska finnas i rutin-pärm tillgängligt på enheterna. All personal ska ha kunskap i hur mellanmålen tillagas.
4. Dietist genomför utbildning i kost och nutrition för all personal. Utbildningen följs upp vid kvalitetsmöte och medarbetarsamtal.
5. Utvärdering av insatser för näringsrika mellanmål sker efter sex månader vid kvalitetsmöte.

Bilagor

1. Processbeskrivning av måltidssituationen
 2. Riskanalysschema
 3. Orsak-verkan-diagram
 4. Riskanalysteamets kommentarer
 5. Aidentifierad sammanställning av faktaunderlaget
 6. Handlingsplan
-

TÄNK PÅ

Slutrapporten är en offentlig handling och därför ska allt faktaunderlag vara avidentifierat gällande personuppgifter så att inga enskilda äldre eller medarbetare kan identifieras. Arkivering av slutrapporten sker enligt verksamhetens gällande rutiner och ska kunna användas i verksamhetens övriga förbättringsarbeten.

